

Przemoc duchowa w dzieciństwie

Helgi Jónsson MD
Psychiatra/CBT Psychoterapeuta

Umysł nowonarodzonego dziecka

- 100 bilionów neuronów
- 2x więcej niż u przeciętnego dorosłego
- $\frac{1}{3}$ wagi mózgu dorosłego
- więcej synaps niż dorośli
- mgliście świadomy wszystkiego, latarnia vs latarka
- przycinanie połączeń synaptycznych
- najszybszy wzrost przez pierwsze 3 lata
- 60% energii metabolicznej (25% u dorosłych)
- w pełni rozwinięty w wieku 25 lat

Pierwsze przywiązanie

- Wszystkie dzieci mają potrzeby fizyczne i emocjonalne, które pojawiają się od momentu narodzin. To, w jaki sposób zostaną zaspokojone, zdecyduje o tym, kim się staną.

Miłość	Odżywianie	Stymulacja	Komfort	Bezpieczeństwo
Granice	Przynależność	Opieka	Zrozumienie	Rozmowa
Przyjaciele	Zabawa		Zachęcenie	Miłość
Umiejętności społeczne			Zaufanie	Miłość
Wybory	Niezależność	Znajomości	Miłość	Zadania
				Role

- Te potrzeby pojawiają się od momentu narodzin i to rodziców zadaniem jest, aby im sprostać i je wypełnić.
- To wzorzec wszystkich późniejszych relacji.

Wpływ prawidłowego przywiązania

- Nauka zaufania i wzajemności.
- Poznawanie otoczenia w bezpiecznych warunkach → prowadzi do zdrowego rozwoju poznawczego i społecznego.
- Rozwój samokontroli, panowania nad emocjami, impulsami i pragnieniami.
- Fundament tożsamości.
- Fundament etycznego i społecznego funkcjonowania (empatia, współczucie, sumienie).
- Rozwój zaradności i odporności → ochrona przed napięciami i traumą.
- Kształtowanie podstawowych przekonań dotyczących siebie, opiekunów i innych osób.

Wpływ na umysł/ kluczowe przekonania

- ▶ Ja: “Jestem dobry, chciany, wartościowy, zdolny i kochany.”
- ▶ Opiekuni: “Odpowiadają odpowiednio na moje potrzeby, są wrażliwi, odpowiedzialni, troskliwi i godni zaufania.”
- ▶ Otoczenie: “Moje otoczenie jest bezpieczne, a życie warte przeżycia.”
- Ja: “Jestem zły, niechciany, bezwartościowy, bezużyteczny i niekochany.”
- Opiekuni: “Nie odpowiadają na moje potrzeby, są nieuważni, ranią i nie są godni zaufania.”
- Otoczenie: “Nie mogę nikomu zaufać, a życie jest bolesne i uciążliwe.”

Psychiatra z Harvard Robert Coles

- Przeprowadził szereg badań, które jego słowami:

“Umożliwiły mi postrzeganie dzieci jako poszukujących, młodych pielgrzymów świadomych, że życie jest ograniczoną drogą.”

Rozwój duchowy

- Rozwój duchowy polega na rozbudzaniu wrodzonej zdolności człowieka do samo transcencji, w której jednostka jest częścią czegoś większego, w tym sfery świętej. Jest to motor rozwojowy, który napędza poszukiwanie więzi, sensu, celu i wkładu w życie społeczne. Kształtuje się zarówno w obrębie, jak i poza tradycjami religijnymi.

Erik Erikson na temat wiary

Wiara zaczyna się od podstawowego zaufania, gdy dziecko nawiązuje więzi z matką i innymi bliskimi opiekunami. W miarę fizycznego i emocjonalnego dojrzewania dziecka, wiara wspiera rozwój coraz szerszego zakresu relacji obiektowych, a kontakt z symbolami i praktykami religijnymi może wspierać poczucie związku z tym co transcendentne.

Rozwój wiary

- Wzorzec jego rozwoju charakteryzuje się kształtowaniem:
 - Emocjonalnych
 - Poznawczych
 - Moralnych-interpretacji i reakcji.
- Teoria rozwoju wiary postrzega wiarę jako fundament dla:
 - Relacji społecznych
 - Tożsamości
 - Tworzenia osobistych i kulturowych znaczeń

Czym jest przemoc?

- Jakiegokolwiek działanie, które świadomie powoduje krzywdę lub uraz u innej osoby.

Gale Encyclopaedia of Medicine

Wykorzystywanie groźby, lub terroru w celu kontrolowania ,lub manipulowania innymi.
Użycie władzy w celu osłabienia siły innych osób.

Badanie ACE

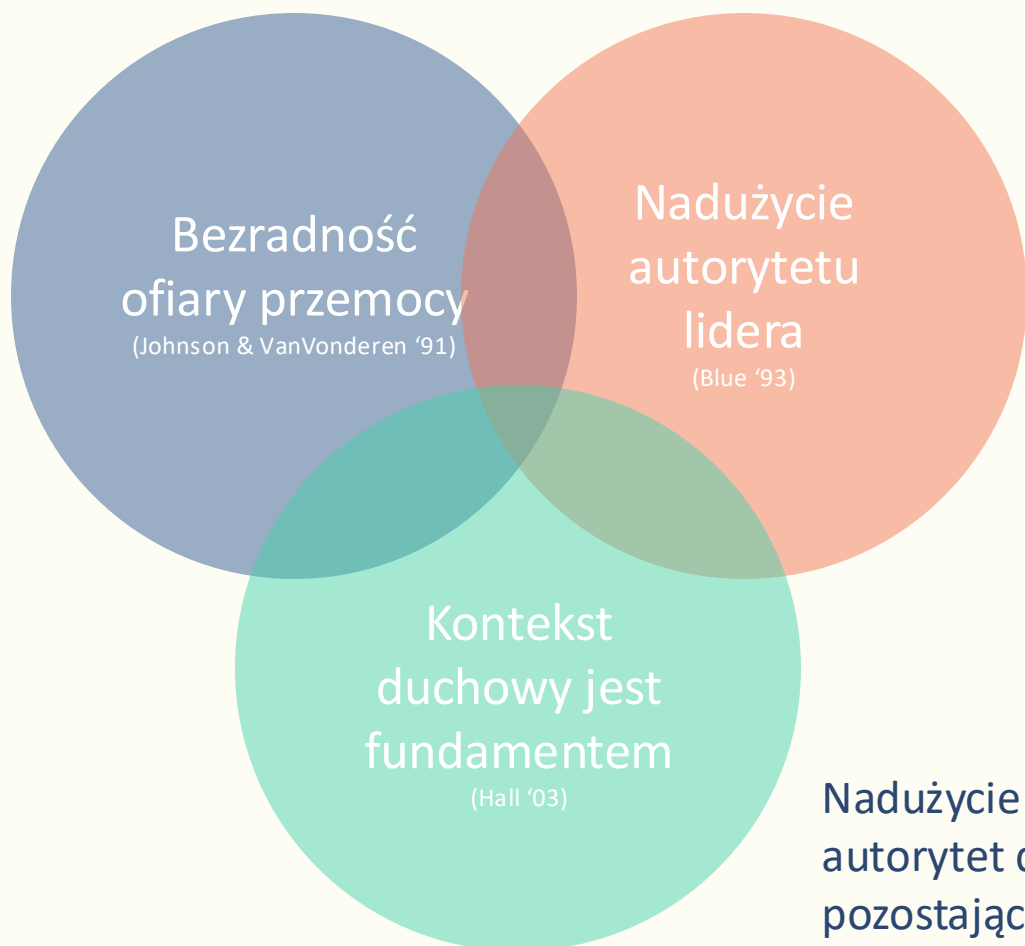
Negatywne Doświadczenia z Dzieciństwa

- Największe badanie nad wpływem przemocy i zaniedbań w dzieciństwie na późniejsze zdrowie.
- 17.000 osób między '95-'97.
- 10 pytań dotyczących negatywnych doświadczeń.
- Stałe badania kontrolne w zakresie chorobowości i śmiertelności.

- Negatywne doświadczenia są bardzo powszechne!
- Negatywne doświadczenia są silnymi czynnikami prognostycznymi późniejszych zagrożeń zdrowotnych i chorób.
- Ta zależność czyni negatywne doświadczenia kluczowym determinantem zdrowia i jakości życia.

Różne definicje przemocy duchowej

Nadużycie władzy w kontekście duchowym, w którym autorytet duchowy jest wypaczony na niekorzyść osób pozostających pod jego kierownictwem.

Ward (2011)

Definicja oparta na badaniach empirycznych

- Przemoc duchowa to wymuszanie i kontrola jednej osoby przez inną w kontekście duchowym. Osoba dotknięta doświadcza tego jako głęboko emocjonalnego, osobistego ataku.
- Nadużycie może obejmować :
 - manipulację i wykorzystanie,
 - wymuszaną odpowiedzialność,
 - cenzurę w podejmowaniu decyzji,
 - wymóg zachowania tajemnicy i milczenia,
 - presję, by się dostosować,
 - wykorzystywanie Biblii, lub kazalnicy by kontrolować zachowania,
 - wymóg posłuszeństwa wobec sprawcy przemocy,
 - sugestię, że oprawca ma “boską” pozycję,
 - izolacja od otoczenia, szczególnie od osób niezwiązanych z sytuacją przemocy.

Oakley, L.; Kinmond, K.. Breaking the Silence on Spiritual Abuse (pp. 21-22). Palgrave Macmillan UK. Kindle Edition.

Czym jest przemoc duchowa?

- Trudno jest zdefiniować duchowość, a co za tym idzie, trudno jest zdefiniować przemoc w tym zakresie.
- Manipulowanie i kontrolowanie innymi poprzez duchowe wartości i przekazy.
- Pełne podporządkowanie się przywódcy (kościół lub w domu) zamiast Bogu.

Osoby dotknięte przemocą mają narzucane przekonania i zachowania.

Duchowa przemoc to przemoc!

Dlaczego pojawia się przemoc duchowa?

- Strach i niepewność, które prowadzą do potrzeby kontrolowania innych.
- Pycha i koncentracja na władzy.
- Skupienie na wynikach (posłuszeństwo i uległość).
- Myślenie dychotomiczne– brak równowagi (skrajności).
- Brak zaufania (my vs inni).
- Źle ukierunkowana lojalność (w kierunku organizacji, domu zamiast Boga).

Wpływ traumy na rozwój duchowy

- W tym kontekście władza bywa interpretowana jako duchowa, co nadaje jej niezastąpiony autorytet (Wehr, 2000).
- Doświadczenie przemocy zniekształca duchowość i łączy ją z tym co młody człowiek postrzega jako święte.
- Wywołuje pytania duchowe i religijne na temat:
 - tego, co wykracza poza świat materialny
 - dobra i zła
 - znaczenia i celu życia

...nawet w bardzo małych dzieciach.

Wpływ traumy na rozwój duchowy

- Wiele ofiar opisuje, że stali się zupełnie inni.
- Szkody i blizny mogą utrzymywać się przez długi czas.
- Wiele ofiar czuje, że straciło Boga, ponieważ przestali postrzegać Go jako źródło łaski, miłosierdzia i nadziei, a zamiast tego zaczęli widzieć Go jako wszechwidzącego, wszechwiedzącego “Strażnika rachunków”.
- Dla wielu zbawienie oferowane przez Chrystusa jest zastąpione przez dążenie do bezbłędnego życia i nadmierną troskę o duchowe wyniki.
- Ludzie stają się niemal identyczni tracąc indywidualność i nie rozwijając darów, które Bóg im powierzył.
- Ofiary boją się samodzielnie myśleć i starannie dobierają słowa. Rozwijają lęk przed złamaniem niepisanych zasad.

Wpływ traumy na rozwój duchowy

- Ofiary oddają swoją wolność i sumienie sprawcy. Podporządkowują się autorytetowi bez względu na wszystko.
- Mają problem z zaakceptowaniem łaski, ponieważ czują, że na nią nie zasługują.
- Nie potrafią postawić jasnych granic, ponieważ czują, że już nie mają do tego prawa.
- Stają się nadmiernie odpowiedzialni – potrzeby i własna opinia to przejaw egoizmu.
- Stają się nieufni i paranoiczni wobec osób spoza grupy, i zachowują tajemnicę w sprawach wewnętrznych.
- Mają problem w przyznaniu, że to przemoc – czują się jakby byli niełojalni wobec rodziny, kościoła czy nawet Boga.
- Nie mają własnych uczuć, czy nie oceniają poza tym co im nakazano.
- Zaufanie ogólnie staje się dla nich bardzo trudne.

Steve Sparks, ocalały

- Religijna przemoc zawłaszczy duszę dziecka. Opuściłem dom w moje 17. urodziny w 1963 roku. Niestety nie miałem mojej duszy w plecaku. Byłem też wściekły na Jezusa! Relacja z Jezusem Chrystusem była dla mnie wtedy przerażającą propozycją i wciąż jest. Zostałem zaprogramowany, aby bać się Boga. Myśl o tych złych rzeczach jest przerażająca i rani młodą duszę na zawsze. To właśnie przydarzyło się mnie i mojej rodzinie gdy dorastałem w latach 50. Dopiero teraz przyznaję przed sobą prawdę o tym...

Steve Sparks, survivor

- Dzieci, które opuszczają dom bez duchowego ukształtowania, takiego moralnego kompasu, podejmują złe decyzje i zbyt często umierają za wcześnie. Musimy stać się mądrzejsi w kwestii konsekwencji „religijnej przemocy” wobec naszych najbardziej wrażliwych członków, zwłaszcza dzieci. Pierwsze wrażenia osoby cierpiącej z powodu religijnej przemocy, jak ja, to dreszcze na plecach i instynktowne szukanie najbliższego wyjścia ewakuacyjnego, gdy ktoś z tłumu zawoła: „Jezus cię kocha!” Strach przed Jezusem Chrystusem jest absurdalny i wyrządza zbyt wiele emocjonalnych szkód dzieciom w każdym wieku, jak i dorosłym. Musimy zacząć o tym mówić...

Sparks S. Can Religious Abuse Hijack the Soul of a Child? :7.

Dziecko niekoniecznie będzie
nienawidzić oprawcę...

**dziecko będzie nienawidzić
siebie samego!**

5 przykazanie

Czczij ojca swego i matkę swoją,
aby długo trwały twoje dni
w ziemi, którą Pan, Bóg twój,
da Tobie.

Okazuj szacunek!

EGW na temat wychowania

- „Boży sposób rządzenia pokazuje, jak należy wychowywać dzieci. W służbie Pana nie ma ucisku i tak samo nie powinno go być w domu ani w szkole. Niech prawo życzliwości obowiązuje w domu i szkole.” 6CG 259.2
- „Rodzice, w domu przedstawiajcie Boże usposobienie. Wymagajcie posłuszeństwa łagodnie i z miłością, okazując tyle współczucia, by dzieci same chciały być blisko was.” 6 CG 259.2

„Jakże cenna jest Twoja
łaska, Boże! W cieniu Twoich
skrzydeł chronią się ludzie.”

Psalm 36:7

Dziękuję!

